

Αποκρίσεις στο «Ρόμποκοπ, ρομποθική, και το μέλλον του πολέμου: Μύθοι και Πραγματικότητα»

(Α) Σταύρος Εφραιμίδης

... πολύ ενδιαφέρον άρθρο, και έχετε δίκιο να αναμένετε feedback, καθώς θέτει αρκετά θέματα και προβληματισμούς που είναι κρίμα να μην συζητηθούν ... να παραθέσω μερικές ακατέργαστες σκέψεις σχετικά:

1) Στα περί ορθής απόφασης:

Η όλη ανάλυση που κάνετε, κυρίως σε σχέση με το συναίσθημα, έχει και την αντίθετη οπτική: Αν δεχτούμε ότι το συναίσθημα δεν είναι πάντα αντίπαλος της λογικής, και εξ' αυτού του λόγου το αναζητήσουμε στο σχεδιασμό του ρομποτικού φύλακα, τι γίνεται στις περιπτώσεις που αυτό πράγματι είναι αντίπαλος, και επηρεάζει τον άνθρωπο – φύλακα; Αν το συναίσθημα αρκετές φορές εμποδίζει τη λογική, αναθέτοντας στον άνθρωπο την ευθύνη της ορθής απόφασης καθ' ο χρόνο είναι εκ φύσεως και νομοτελειακά επιρρεπείς στη συναισθηματική επιρροή, εξασφαλίζουμε καλύτερο ή χειρότερο τελικό (έστω και σε μεσοσταθμικά επίπεδα) αποτέλεσμα; Επίσης, μέχρι σήμερα, η εμπειρία από την επιστημονική έρευνα σε αντίστοιχους τομείς, μάλλον μας λέει πως το να θέσουμε και να ορίσουμε το πρόβλημα είναι ο μισός δρόμος (σχηματικά) στο να το λύσουμε. Συζητώντας σήμερα για το πρόβλημα της συναισθηματικής συνδρομής στη λήψη λογικών αποφάσεων, θα διακινδύνευα να πω πως σε μερικά χρόνια (ας πάρουμε το 2028 της ταινίας λ.χ.) θα μπορούσαν υπό συνθήκες να έχουν γίνει αρκετά σημαντικά βήματα στην καλύτερη προσέγγιση του θέματος. Από την άλλη μεριά, για να προσπεραστεί το θέμα της συναισθηματικής επιρροής στον άνθρωπο φύλακα, απαιτείται εκτεταμένη και πολυεπίπεδη εκπαίδευση, η οποία μπορεί να προσεγγίζει καλύτερα την ορθή απόφαση χρήσης βίας (να θυμίσω και την πρόσφατη «εκτέλεση» στις ΗΠΑ του ανθρώπου που απλά περπάτησε το αμάξι του στην πρόσκληση για έλεγχο ως αντιπαράδειγμα), αλλά αφήνει ορατά ίχνη αλλοτρίωσης στον ψυχισμό και τη συμπεριφορά του εκπαιδευόμενου.

Ένας δεύτερος παράγοντας που μπορεί να ληφθεί υπ' όψη στη σύγκριση και στάθμιση των διαδικασιών ορθής απόφασης, είναι αυτός της αναγκαιότητας χρήσης βίας. Για ένα ρομποτικό μηχανισμό, του οποίου ούτε η αξία αλλά ούτε και το ευάλωτο είναι σε επίπεδα που να πλησιάζουν τον ανθρώπινο, η ανάγκη χρήσης θανάσιμης βίας μπορεί να οριστεί υπό άλλες, πιο περιορισμένες προϋποθέσεις (όπως πχ η προστασία αθώων που κινδυνεύουν), χωρίς να ιεραρχείται τόσο ψηλά η αυτοπροστασία του (θυμίζω τη μνεία που κάνατε στους νόμους του Asimov). Αυτό βέβαια μπορεί να σημαίνει και τον εξοπλισμό του και με άλλης φύσεως συστήματα περιοριστικά, πέραν του γνωστού όπλου με σφαίρες, ώστε να είναι σε θέση να περιορίσει ή να ακινητοποιήσει τον εγκληματία. Εδώ βέβαια, θα μπορούσε κανείς να αντιτείνει πως οι εγκληματικές συμμορίες έναντι ενός τέτοιου υπεραντιπάλου, θα αναβαθμίσουν και τη δική τους δύναμη πυρός (ίσως και με αντίστοιχα μοντέλα), και οι πόλεις να κινδυνεύουν κυριολεκτικά να γίνουν πεδία μαχών, ίσως και πριν τον μεγάλο πόλεμο που αναφέρετε.

2) Στα περί νομικής ευθύνης

Εδώ νομίζω πως η επιχειρηματολογία σας με τα παρατιθέμενα παραδείγματα δείχνει πως ουσιαστικά πρόκειται λίγο περί αυταπάτης, και το σκεπτικό είναι ότι έχουμε κάποιον να κατηγορήσουμε ως υπεύθυνο των πράξεων του (ότι δεν έλαβε την ενδεδειγμένη απόφαση στη δεδομένη στιγμή). Αν όμως δεχτούμε και τα όσα ανέφερα ανωτέρω για την ανθρώπινη πλευρά του επιχειρήματος περί ορθής απόφασης, γνωρίζουμε εξ αρχής ότι το «ανθρώπινο λάθος» νομοτελειακά κάποια στιγμή θα συμβεί, και κατά συνέπεια είτε την ευθύνη αυτή όταν έρθει η ώρα δε θα την αναζητήσουμε ζεστά, είτε θέτουμε εξ αρχής ανθρώπους σε θέση που στατιστικά δεν μπορούν να ανταποκριθούν στο 100%, χωρίς να τους αναγνωρίζουμε το ελαφρυντικό της εκ φύσεως αδυναμίας. Φοβάμαι ότι θα πρέπει να εξετάσουμε και την υποκρισία και την αποφυγή ευθυνών δια της απόδοσης σε άλλους, που κρύβει αυτή η τακτική.
... αυτά προς το παρόν με το σχόλιο να λαμβάνει εκτάσεις υπερσινδόνης, σταματώ ... ευχαριστώ για την προσοχή σας ...

(B) Patricia van der Wal

Δεν υπάρχει ηθική στον πόλεμο, όσο και να προσπαθούν «θεωρητικοί» της ηθικής και του πολέμου να φιλοσοφήσουν και να αναπτύξουν τη θεωρία περί δήθεν Δίκαιου Πολέμου (jus in bello). Συνεπώς, για ποια ρομπο-ηθική να μιλάμε τώρα; Τα ερωτήματα που μου προκύπτουν εμένα είναι τα εξής:

- Ο ρόλος του επιστήμονα και το μερίδιο ευθύνης που έχει για το δημιούργημα του και για την (αναπόφευκτη) κατάχρηση του
- Το θεμελιώδες ζήτημα περί συμβατότητας επιστήμη-πολιτικής
- Το θέμα της αφοσίωσης του επιστήμονα στο εκάστοτε κράτος/κυβέρνηση/μεγάλα συμφέροντα και συνάμα της σύγκρουσης μεταξύ εξουσίας και συνείδησης που προκύπτει

(Γ) Evi Chamouratidou

Νίκο μου καλημέρα. Ανάμεσα στους πελάτες διαβάζω το άρθρο σου και μπορώ να πω πως με έχει απορροφήσει. Και - επιτέλους! - σε καταλαβαίνω! Πολύ καλό, στρωτό, δομημένο κείμενο που εισάγει εμάς τους αδαείς της ρομποτικής στα θέματα που σας απασχολούν. Μπορώ όμως να κάνω μία επισήμανση? 4η σελίδα η 1η παράγραφος: για εμένα το επιχείρημα της μη πρωτογενούς πρόσβασης στα συναισθήματα άλλων και το διάβασμά τους μόνο από τις εκφράσεις που αυτοί παίρνουν, δεν αποδεικνύει την πιθανή τους ύπαρξη στα ρομπότ, αλλά μόνο την αδυναμία μου να ξέρω στ'αλήθεια αν τα συναισθήματα υπάρχουν ή απλά έχει προγραμματιστεί μια συγκεκριμένη αντίδραση όταν αυτό και εκείνο συμβαίνουν. Αν διαχωρίσουμε την οντολογική πλευρά από την φαινομενολογική πλευρά των συναισθημάτων, πρέπει να μείνουμε μόνο εκεί, στο τι φαίνεται, που μπορεί να είναι ψευδές. Δεν μπορώ να εκφραστώ καλύτερα, λυπάμαι. Πάω πίσω στο διάβασμά μου λοιπόν. Φιλιάκια

(Δ) Seagull Calligraphy

Θεωρητικά ποιός θα αποφασίσει για την ρομποτική ηθική??? Και τι θα συμβεί αν εγώ αποφασίσω ένα όριο και ο απέναντί μου ένα άλλο??? Τα παθήματα των προηγούμενων πολέμων στον τομέα ηθική των όπλων ασχέτων είδους (πυρηνικά - χημικά κλ έχουν γίνει μάθημα ή όχι??